דברי תורה
מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

שנה ב' [אידיש - תשע"ו] גליון כ"א

שיעור חומש ורש"י פרשת ויקרא תשד"מ

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. מען דארף פארשטיין דעם ענין פון דעם קליינעם אל"ף פון ויקרא. רש"י זאגט אז אלע מאל וואס השי"ת האט גערעדט און באפוילן צו משה האט ער איהם קודם גערופן, וואס דאס איז א לשון חיבה ליבשאפט א לשון וואס די מלאכים באנוצן זיך מיט דעם, אבער פאר די נביאי האומות עכו"ם די גוי'שע נביאים האט ער זיך באוויזן צו זיי נאר בדרך עראי וטומאה אזוי ווי עס שטייט (במדבר כג, ד) ויקר אלקים אל בלעם (השי"ת האט זיך "געטראפן" צו בלעם), עכ"ל. און מען דארף אריינטראכטן וואס איז דער חילוק פון די צוויי לשונות.

שפעטער אין דער פרשה (ד, יג) שטייט ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשמו (און אויב די סנהדרין וועלן זיין שוגגים און עס וועט פארגעסן [פארהוילן] ווערן א זאך פון זיי און די אידן וועלן טון איינס פון די זאכן וואס מען טאר נישט טון און זיי וועלן זינדיגן) מען דארף מדייק זיין אין דעם געדאפלטע לשון 'ישגו' און 'ונעלם דבר מעיני הקהל', אויך דער לשון מצות ה' איז נישט קלאר ווייל אויב דאס איז אן עבירה פארוואס רופט ער עס אן מצות.

רש"י איז מפרש, ואם כל עדת ישראל, אלו סנהדרין אז כל עדת ישראל מיינט די סנהדרין. ונעלם דבר, טעו להורות באחת מכל כריתות שבתורה שהוא מותר (זיי האבן זיך טועה געווען צו פסק'נען איינס פון די אלע כריתות פון די תורה אז עס איז מותר צו טון), עכ"ל. און דאס איז א מורא'דיגע זאך און א זאך וואס מען קען נישט פארשטיין אז אלע דיינים פון די הייליגע סנהדרין וואס זענען אויסגעוועלט געווארן צו זיין די רועי ישראל און די וועג ווייזער'ס זאלן זיך טועה זיין און אזא הארבע זאך מתיר צו זיין אן

איסור כריתות דער פסוק זאגט דאך (משלי יב, כא) לא יאונה לצדיק כל און (עס וועט נישט פאסירן פאר א צדיק קיין שום אומרעכט) אזוי אויך שטייט (שמואל-א ב, ט) רגלי חסידים ישמור, אז השי"ת היט אפ כלל ישראל אז זיי זאלן נישט צוקומען צו קיין שום חטא, און ווי אזוי קען פאסירן אזא זאך אז אלע דיינים זאלן זיך טועה זיין און עס זאל פארגעסן ווערן פון זיי א הארבן איסור.

מען קען דאס פארענטפערן לויט'ן מסורה וואס דער בעל הטורים ברענגט, אז עס שטייט צוויי מאל ישגו, איינס דא, ואם כל עדת ישראל ישגו, און א צווייטע מאל (יחזקאל לד, ו) ישגו צאני (מיין שאף [די אידן] וועלן זיך פארבלאנדען) די כוונה מיט דעם איז אז ווען וכל עדת ישראל ישגו אז די סנהדרין קומען צו א טעות, איז דער שולד נישט אויף זיי און נישט אין זיי איז די חסרון, נאר ישגו צאני דאס מיינט די אידן אז וויבאלד זיי האבן געזינדיגט און זיי זענען נישט געגאנגען אינעם דרך ה' דעמאלט'ס הבא לטמא פותחין לו (יומא לח, ב) און הקב"ה האט צוגעפירט אז אויך די סנהדרין וואס זענען גע'שטעלט אויף זיי זאלן קומען לידי טעות און זיי זאלן מתיר זיין וואס עס איז אסור.

★

אויף א שטערקערן פארנעם קען מען זאגן לויט דאס וואס דער אברבנל שרייבט (בראשית יח, כב) מבאר צו זיין דער טעם פארוואס די אנשי סדום זענען באשטראפט געווארן מיט אזא עונש וואס עס איז נישט געהערט געווארן אזא זאך און ער זאגט אז דער טעם איז ווייל די אנשי סדום האבן דאס מתקן געווען און געמאכט פאר א געזעץ און דאס איז דער חילוק ציווישן א "רשע" און א "חוטא", ווייל א חוטא טוט אן עבירה ווייל עס פארגליסט זיך אים, אבער נישט פון זיין שכל. אבער א רשע וואס ער טוט אזוי אייביג און זיין שכל האלט אויך אזוי איז פיל הארבער ווייל א רשע האט קיינמאל נישט חרטה ווייל ער האט נישט דער שכל וואס זאל אים מעורר זיין אזוי זענען די אנשי סדום געווען רשעים ווייל דאס וואס זיי האבן געטון איז נישט געווען נאר פון א תאוה נאר זיי האבן געמאכט א געזעץ מיט די הסכמה פון יעדעם, ע"כ.

אזוי איז דער סדר העולם אז דער יצר הרע איז זיך מתגבר אויף א מענטש וואס איז נישט מער פון בשר ודם און ער קען זיך נישט

מתגבר זיין אויף א מלאך אבער נאכ'ן עבירה קלאפט אים זיין הארץ און עס טוט אים וויי און ער האט חרטה און וועגן דעם איז אים דער באשעפער מוחל און זיין עונש איז נישט אזוי גרויס. אבער ביי סדום איז דער חטא נישט געווען ווייל דער יצר הרע האט זיך מתגבר געווען, נאר זיי האבן דאס באשטימט אלס געזעץ אז מען טאר נישט געבן קיין צדקה און טון חסד אזוי ווי חז"ל זאגן (סנהדרין קט, ב; פרקי דר' אליעזר פרק כה) אז ווען מען האט געכאפט די טאכטער פון לוט אז זי האט געגעבן ברויט פאר אן ארימאן האט מען איר באשמירט מיט האניג און מען האט איר געלייגט ציווישן בינען ביז זי איז געשטארבן.

וועגן דעם ווען עס זענען פארהאן רשעים וואס לאזן נישט מקיים זיין די תורה און זיי האלטן אז מען טאר נישט טון קיין זאכן וואס מאכן א נחת רוח פארן אויבערשטן, דעמאלטס פירט מען צו פון הימל אז די סנהדרין זאלן מתיר זיין איסורי כריתות מדה כנגד מדה, אזוי ווי זיי האבן גע'אסר'ט וואס מען מעג (וואס מען דארף) זענען די סנהדרין מתיר וואס עס איז אסור.

★

די זאך איז שוין געווען אין די צייטן פון יעקב פראנק ימ"ש וואס ער איז געגאנגען נאך ש"ץ ימ"ש וואס ער האט גע'טענ'ט אז מען דארף איבערדרייען אלע מצוות פון די תורה דאס הייסט אז אלע מצוות עשה'ס טאר מען נישט טון און אלע לא תעשה'ס דארף מען טון.

אין מיין הויז אין קלויזנבורג האט איך געהאט דער ספר כח שור און דארט ווערט געברענגט א מעשה נורא פונעם מחבר פונעם ספר, הגה"ק ר' יצחק שור זי"ע, וועגן דעם וויכוח וואס ער האט געהאט מיט יעקב פראנק ימ"ש וואס עס איז פארגעקומען דורכ'ן באפעל פונעם בישאף און ווי באוואוסט האבן זיך דער בעל שם טוב און נאך גדולי ישראל זיך משתתף געווען ווען אין די טעג האט מען גוזר תענית געווען ביי די אידן אז די גדולי ישראל זאלן קענען אפפרעגן זיינע טענות.

ביים וויכוח האט יעקב פראנק ימ"ש גע'טענ'ט אז מען האט זיך באוויזן צו אים פון הימל און מען האט אים געזאגט אז היינטיגע צייטן האבן

זיך די צייטן געטוישט און מען דארף איבערדרייען אלע מצוות, האט אים ר' יצחק געפרעגט פון ווי ער קען דאס אויפווייזן, האט אים יעקב פראנק ימ"ש געענטפערט אז ער קען אראפברענגען זיין טאטע און מאמע (פון ר' יצחק, וואס זיי האבן שוין נישט געלעבט) און זיי וועלן אים זאגן אז עס איז אמת, און ר' יצחק האט מסכים געווען.

יעקב פראנק ימ"ש האט זיך עפעס אונטער געמורמלט און פלוצלונג זענען אריינגקומען די געשטאלטן פון ר' יצחק'ס עלטערן און זיי זענען צוגעקומען צו אים און זיי האבן אים געזאגט אז יעקב פראנק ימ"ש איז גערעכט און מען דארף איבערדרייען אלע מצוות פון די תורה, האט ר' יצחק געזאגט, "אויב אזוי איז דער מצוה פון כיבוד אב ואם געווארן א איסור און איך טאר אייך נישט מכבד זיין און דער איסור פון שלאגן א טאטע און מאמע איז געווארן א מצוה", און ער האט געגעבן א כאפ זיין שטעקן און ער האט זיי דערלאנגט א שטארקן קלאפ און פלוצלונג האט יעדער געזען ווי צוויי טויטע הונט ליגן אויפן ערד.

דעמאלטס האט יעדער פארשטאנען אז דער כח פון יעקב פראנק ימ"ש איז דורך כישוף און די צדיקים האבן באזיגט, און דער בישאף האט באפוילן אז אלע "פראנקיסטים" (אלע נאכשלעפער פון יעקב פראנק ימ"ש) דארף גיין מיט איין פאה און מיט א האלבע בארד, ווייל זיי זענען נישט קיין אידן און אויך נישט קיין קריסטן וואס גלייבן אין אותו האיש ימ"ש נאר א פאלק פאר זיך, אזוי זענען זיי ארויס פון דארט פארשעמט און צוקלאפט און צום סוף האבן זיי זיך אלע אפגע'שמד'ט.

★

אזוי ווי מיר האבן שוין געזאגט איז דאס אן עונש מן השמים אז אויב מען אסר'ט וואס עס איז מתור פירט מען צו פון הימל אז מען זאל מתיר זיין וואס עס איז אסור רח"ל, דאס זאגט דער פסוק ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל אז אלע דיינים פון סנהדרין וועלן מתיר זיין וואס עס איז אסור, איז דער גורם צו דעם ועשו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה דאס מיינט אז זיי האבן געזאגט אויף איינס פון די מצות אז מען טאר עס נישט טון וועגן דעם ואשמו ווייבאלד זיי האבן גע'אסר'ט וואס

מען דארף, האבן זיך די סנהדרין טועה געווען און זיי האבן מתיר געווען האסור, און ער כאפט אן ועשו אחת מכל מצות ה׳, אז נישט נאר ווען מען דרייט איבער אלע מצוות אזוי ווי יעקב פראנק ימ״ש נאר עס איז גענוג אז זיי דרייען איבער איין מצוה למשל זיי זענען מתיר לשון הרע אדער צו פארשעמען, וועט מען שוין צוקומען צו א מכשול.

★

אן עצה פאר א מענטש צו וויסן וואס איז דער ריכטיגער וועג און אז ער זאל זיך קענען באהיטן פון א צומישעניש פו די אלע דעות וואס גייען ארום איז מרומז און פסוק (דברים לב, ז) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, אז אין יעדע ענין וואס ער איז מסופק וואס צו טון זאל ער טראכטן וואס וואלט זיין טאטע און זיידע געטון אין אזא פאל, און אזוי זאל ער טון, ווייל אזוי האט דאך זיין טאטע געזען ביי זיין טאטע און אזוי ווייטער ביז משה רבינו.

א מענטש דארף טראכטן למשל אזוי ווי דאס מיין טאטע האט זייער ליב געהאט ארץ ישראל און ער האט שטענדיג געשיקט געלט קיין ארץ ישראל, און ווען עס איז אנגעקומען צו אים א בריוו פון ארץ ישראל איז עס געווען חשוב ביי אים ווי א קמיע, און ער האט געזאגט מיט באנומענקייט דאס איז דאך געווען אין ירושלים, און ער האט דאס אוועקגעלייגט אלעס א סגולה און געדענקעניש, און יעדער אידישע הויז איז געווען א ר׳ מאיר בעל הנס פושקע און די מאמע האט פאר׳ן ליכט צינדן אריינגעלייגט אפאר מטבעות ווען אירע ליפן שעפשען א תפלה אז אירע קינדער זאלן אויסוואקסן צדיקים און יראי ה׳.

און אלע יארן האבן די אידן געהאט א גליסטעניש און א בענקעניש צו גיין צום כותל המערבי און אויסצוגיסן דארט זייער הארץ, צענדליגע טויזענטע אידן זענען ארויפגעגאנגען צו דעם הייליגן פלאץ און אסאך האבן אוועקגע׳חלש׳ט ווען זיי זענען אנגעקומען אהין, די מתפללים פלעגן קישן דעם כותל [אבער עס זענען אויך געווען אזעלכע וואס האבן גע׳אסר׳ט צוצוגיין נאנט] און מען האט געוויינט מיט ביטערע טרערן ביז אז די גוים האבן גערופן דעם כותל ״דער קלאג וואנט״ און מיר דארפן וויסן אז אלעם

וואס מיר האבן געזען בי אונזער עלטערן איז באשטימט און מען קען דאס בשום אופן נישט טוישן.

אין די תורה הקדושה ווערן מיר באפוילן אנצוטון ציצית און צו לייגן תפילין, אבער עס שטייט דען אין די תורה ווי אזוי זיי זאלן אויסזען? עס שטייט דען קלאר אז די בתים זאלן זיין מרובע (פיר עקיג פון אלע זייטן) און אז עס דארפן זיין פיר פרשיות? נאר מיר טוהן אזוי ווייל אזוי האבן מיר געזען ביי אונזער עלטערן ביז משה רבינו און די אבות הקדושים, אבער די אלע וואס האבן אפגעלאזט דעם דרך אבות און זיי האבן געמאכט נייע וועגן איז זייער סוף געווען אז זיי האבן פורק עול געווען און זיי זענען צוגעקומען מתיר צו זיין איסורים פון די תורה.

דער זעלבער זאך איז ביי שחיטה, אמאל פלעגט מען שחט'ן רוהיגערהייט און געווארנט, און דער שוחט האט אליינס אנגעהאלטן דעם עוף אזוי ווי איך געדענעק אינעם שטאט רודניק וואס ר' יחזקאל'ע שוחט האט בודק געווען דעם חלף און ער האט גע'שחט'ן דעם עוף געווארנט און פארזיכטיג און וועגן דעם טאקע האט מען נישט אנגעיאט צו שחט'ן אסאך עופות נאר 50 אדער 100 א שעה, און וועגן דעם און די גרויסע שטעט האט מען גענומען מער שוחטים לויט וויפיל מען דארף האבן פאר די שטאט'ס לייט, אויף אן אופן אז מען זאל קענען שחט'ן כדת וכדין. אבער ליידער היינטיגע צייטן שחט מען גוזמאות פון טויזענטער עופות א שעה, ווען דער גוי האלט אן דעם עוף און ווער ווייסט וואסערע מכשולות קענען ארויסקומען דורך דעם ה' ירחם, אויך ביי דעם דארפן מיר זיך פירן נאר אויפן אופן וואס איז אנגענומען און איבערגעגעבן ביי אונזער עלטערן.

אין די פריעדיגע דורות האט יעדע קינד געוואוסט ווי אזוי צו זאלצן פלייש, ווייל ווען ער איז אויפגעשטאנען אינדערפרי האט ער געזען זיין מאמע זאלצט דער פלייש און זי דרייט עס איבער פון זייט צו זייט עס גוט צו זאלצן פון אלע זעקס זייטן און דערנאך האט זי געמאכט שטיפה והדחה כהלכה אזוי האט מען געוואוסט פון א מושג פון "כשר געמאכט", און מען האט פארשטאנען אז נאר אויף אזא אופן איז דער פלייש כשר אבער אן דעם איז דא אן איסור דם.

דער זעלבער זאך איז ביים מצות באקן, יעדער האט געוואוסט אלע הלכות וואס מען דארף וויסן אז עס דארף זיין מים שלנו און אז די מעל דארף זיין טריקן אן קיין פייכטקייט, ערליכע אידן פלעגן אליינס גיין צו זען ווי מען צומאלט די מעל און אוודאי בשעת'ן באקן וואס עס איז כמעט נישט געווען קיין איד אין אירופה וואס איז נישט אליינס געגאנגען זען ווי מען באקט זיין מצות און זיך צו פארלאזן אויפן בעקער און אפילו נישט אויף משגיחים.

די וואך האט א איד מיר געזאגט אן אמת'ער ווארט, אז אמאל פלעגן זיך מענטשן ווינטשען א כשר'ן פסח ווייל פסח איז דא אסאך דינים און איסורים פון כשרות וואס מען קען גרינג נכשל ווערן, אבער היינטיגע צייטן דארף מען שוין ווינטשן א כשר'ן שבת אז דער פלייש וואס מען ברענגט אריין אין שטוב זאל זיין בתכלית הכשרות אן קיין חשש חֵלב און בלוט און טריפה חלילה.

אין אזא מצב האבן מיר נישט וואס צו טון נאר צו בעטן פון אונזער טאטן אין הימל אז מיר זאלן האבן א כשר'ן שבת און א כשר'ן וואך און אז דער יצר הרע זאל נישט קענען מכשיל זיין די אידן וואס ווילן באמת דינען דעם אייבערשטן און זיי גלייבן אין תורת משה.

השי"ת זאל העלפן אז נאך דעם פורים וואס דערנענטערט זיך זאלן מיר זוכה זיין מקבל צו זיין אויף זיך דער עול התורה און דער עול המצוות ללמוד וללמד לשמור ולעשות און מיר זאלן בקרוב אויסגעלייזט ווערן א גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

גליון זה נדבת
הרה"ג מוה"ר **יוסף מאיר ווייס** שליט"א
לרגל שמחת הולדת הנכד
בן לחתנו הרה"ח מוה"ר **אפרים פישל רובינפעלד** הי"ו
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

מכון להפצת דברי תורה - באידיש
של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה
347-436-5525